

Vi tar utgangspunkt i dagens evangelietekst fra messen, hvor Lukas forteller om hva Jesus gjorde en lørdag, en sabbat, en slik dag som i dag.

En sabbat tok Jesus veien langs noen kornåkrer. Disiplene plukket aks, gned dem ut i hendene og spiste. Da sa noen av fariseerne: «Hvorfor gjør dere det som ikke er tillatt på sabbaten?» Jesus svarte: «Men har dere ikke lest hva David gjorde den gang han og mennene hans sultet? Han gikk inn i Guds hus og tok skuebrødene, spiste og ga til dem som fulgte ham, enda det er bare prestene som har lov til å spise dem.» Og Jesus sa til dem: «Menneskesønnen er herre over sabbaten.» (Luk 6,1-11)

Denne fortellingen finnes også hos Matteus og Markus. Som med alle de parallelle beretningene i evangeliene, kan det være givende å lese dem ved siden av hverandre. Når noe er veldig likt, blir de små forskjellene desto mer talende.

På den tiden tok Jesus veien langs kornåkrene på sabbaten. Disiplene hans var sultne og ga seg til å plukke aks og spise. Fariseerne så det og sa til ham: «Se der! Disiplene dine gjør noe som det ikke er tillatt å gjøre på sabbaten!» Men han svarte: «Har dere ikke lest hva David gjorde da både han og mennene hans ble sultne? Han gikk inn i Guds hus, og de spiste skuebrødene, som verken han eller mennene hans hadde lov til å spise, men bare prestene. Eller har dere ikke lest i loven at prestene hver sabbat bryter sabbaten i tempelet og likevel er uten skyld? Men jeg sier dere: Her er det som er større enn tempelet! Hadde dere skjønt hva dette ordet betyr: 'Det er barmhjertighet jeg vil ha, ikke offer', da hadde dere ikke dømt dem som er uten skyld. For Menneskesønnen er herre over sabbaten.» (Matt 12,1-8)

En gang Jesus gikk langsmed kornåkrene på sabbaten, begynte disiplene å plukke aks der de gikk. Da sa fariseerne til ham: «Se der! Hvorfor gjør de det som ikke er tillatt på sabbaten?» Han svarte: «Har dere aldri lest hva David gjorde den gang han var i nød og både han og mennene hans sultet? Han gikk inn i Guds hus, den gang Abjatar var øversteprest, og spiste skuebrødene, som ingen andre enn prestene har lov til å spise. Han ga også til dem som var med ham.» Og Jesus sa til dem: «Sabbaten ble til for mennesket, ikke mennesket for sabbaten. Derfor er Menneskesønnen herre også over sabbaten.» (Mark 2,23-28)

Jesus gikk altså langs noen kornåkrer på en sabbat, sammen med disiplene sine. De var sultne, så de begynte å plukke aks i åkeren for å få noe å spise, noe man i følge Loven har lov til å gjøre når man går i annen manns åker (5 Mos 23,25) – dog ikke på en sabbat, i følge fariseerne, som straks kommer på banen og stiller spørsmål ved dette. Hos Lukas ser det ut som om de spør disiplene selv, mens hos Matteus og Markus klager de på disiplene til Mesteren. I alle tilfelle er det Jesus som svarer. Han refererer til en hendelse hvor David gikk inn i Guds hus og spiste skuebrødene som bare prestene har lov til å spise, og også mennene hans fikk spise av dem. Hos Lukas avslutter han deretter kort og godt med å slå fast at Menneskesønnen er herre over sabbaten. Hos Matteus legger han til et argument basert på preste-tjenesten, samt kaller til å sette barmhjertigheten i høysetet. Hos Markus hevder han at sabbaten ble til for mennesket, ikke mennesket for sabbaten.

Hva kan dette så fortelle oss om sabbaten og om Jesu holdning?

Sabbat kommer fra et hebraisk ord som betyr hvile, opphør. De to stedene i Bibelen de ti bud gjengis, i 2. og 5. Mosebok, finner vi budet om å helligholde hviledagen, sabbaten, men også her er det små, talende forskjeller blant de mange likhetene. Den ene teksten knytter sabbaten til skapelsen.

Husk sabbatsdagen og hold den hellig. Seks dager skal du arbeide og gjøre all din gjerning, men den sjuende dagen er sabbat for Herren din Gud. Da skal du ikke gjøre noe arbeid, verken du eller din sønn eller din datter, verken slaven eller slavekvinnen din, verken buskapen din eller innflytteren som bor i byene dine. For på seks dager laget Herren himmelen og jorden, havet og alt som er i dem; men den sjuende dagen hvilte han. Derfor velsignet Herren sabbatsdagen og helliget den. (2 Mos)

Den viser hen til det første stedet i Bibelen vi hører om sabbaten, nemlig i den første skapelsesberetningen.

Den sjuende dagen fullførte Gud det arbeidet han hadde gjort, og den sjuende dagen hvilte han fra hele det arbeidet han hadde gjort. Gud velsignet den sjuende dagen og helliget den. For den dagen hvilte han fra hele sitt arbeid, det som Gud hadde gjort da han skapte. (1 Mos 2)

Den andre teksten knytter sabbaten til utferden fra Egypt.

Du skal gi akt på sabbatsdagen og holde den hellig, slik Herren din Gud har befalt deg! Seks dager skal du arbeide og gjøre all din gjerning, men den sjuende dagen er sabbat for Herren din Gud. Da skal du ikke gjøre noe arbeid, verken du eller din sønn eller din datter, verken din slave eller din slavekvinne, verken oxen eller eselet eller noe annet av dyrene dine, eller innflytteren som bor i byene dine, slik at slaven og slavekvinnen skal få hvile, de som du. Husk at du selv var slave i Egypt da Herren din Gud førte deg ut derfra med sterk hånd og utstrakt arm. Derfor har Herren din Gud befalt deg å holde sabbatsdagen. (5 Mos)

Ennå i dag er det disse tekstene som preger jøders forståelse av sabbaten –vi kan lære av. Vi kan lese på Det Mosaiske Trossamfunds nettsted www.jodedommen.no:

Hvorfor skal vi feire Shabbat?

1. For å minnes Guds skaperverk.

Tora forteller oss at Gud skapte verden på seks dager og helliggjorde den sjuende dagen ved ikke å skape noe som helst. Når vi stopper å skape på den sjuende dagen i uken så minnes vi at Gud skapte verden. Mer enn å minnes det som Gud gjorde, gjør vi som Gud gjorde. Vi blir bedt om å være kreative og skapende mennesker seks dager i uken. Én dag i uken tar vi en pause – litt som Gud.

2. For å minnes utgangen av Egypt.

Hva har slaveriet i Egypt med Shabbat å gjøre? Alt. For å være kreative mennesker, skape og forandre verden, må man ha frihet. Før Tora kom med ideen om Shabbat, fikk ikke slaver fri fra arbeidet. Når vi lar være å skape noe på Shabbat, minnes vi igjen på at vi er frie. Denne dagen i uken gir oss også mulighet til å fri oss fra vårt hektiske tidsskjema og våre ukentlige bekymringer.

Liv, kreativitet, frihet og frelse. Gudlikhet. Dette er sabbatens betydning. Og det er Jesus naturligvis ikke imot. Tvert imot. Det er derfor han er kommet.

Å ta til seg næring, det er noe som fremmer liv og kreativitet, og å kunne gjøre bruk av de midler man har til rådighet, vitner om frihet. Det han kritiserer hos de konkrete fariseerne i dagens evangeliefortelling er den legalistiske holdningen de la for dagen, en holdning som truet med å kvele sabbatens mening heller enn å fremme den – og hvem av oss kan si at vi ikke noen

ganger faller i den samme fellen? Har vi noen gang latt våre moralske prinsipper eller vår religiøse praksis bli mål i seg selv, ikke midler på veien mot Gud? Har vi latt gode leveregler, som skulle fremme nestekjærlighet og barmhjertighet, hindre den i stedet? De goder Gud har gitt oss, er de gaver eller noe vi klamrer oss til? Bruker vi Guds gode gaver til å «ta» andre?

For de kristne tok søndagen gradvis over som ukentlig hviledag. Dagen ble helligholdt på grunn av Herrens oppstandelse, som nettopp kroner det nye skaperverket og representerer den endelige utfrielse fra alt slaveri. Sabbatens betydning bevares. Vi er Guds barn og skal ligne Gud: levende, frie, skapende, elskende. Viktigheten i en ukentlig hviledag for alle føres videre. I bredere forstand finner dette uttrykk i andre former for «hviletid»: retretter – kortere eller lengre, ferier, sabbatsår...

En slik tid er en kontemplasjonens tid. Tid til å betrakte – lik Gud – Guds store gjerninger i skaperverket, og tid til å minnes Guds storverk for vår frelse. *Gud så på alt det han hadde gjort, og se, det var svært godt!*

Begge skriftstedene om å helligholde hviledagen begynner med «husk», «gi akt på» eller «bevar», «ta vare på». Ja, sabbaten er noe vi må verne om, ta vare på, ikke la gå i glemmeboken eller spises opp av andre ting. Ikke så mye for Guds skyld, som for vår egen. Sabbaten ble til for mennesket.

Ingen har godt av å arbeide non-stop. Kroppen har sine rytmer: innpust og utpust, systole og diastole, søvn og våkenhet, matinntak og fordøyelse. For at skapende krefter skal bære frukt, trengs det tomrom, stillhet, opphør, hvile. Frøet som sås i jorden trenger tid før det spirer og vokser, blomst og kart trenger tid før de modner, jorden trenger år hvor den får hvile før den igjen kan dyrkes, vinter må følge høst før vår og sommer igjen kan komme. Dødtiden er ikke død tid, den er en livets tid, en livgivende tid. Uopphørlig aktivitet kan derimot være drepende. Ingen motsetning bør konstrueres, derfor, mellom kontemplasjon og aktivitet, mellom nestekjærlighet eller tjeneste og stillhet eller bønn. Stillheten tjener kommunikasjon, nestekjærlig tjeneste strømmer ut av og bæres av bønn, en kontemplativ holdning bringer frem det beste i all aktivitet.

Sabbaten fremmer en kysk holdning til livet, til skaperverket, til andre mennesker, til tid og rom. En holdning som ikke alltid vil begjære, gripe, eie, fylle, få mest mulig ut av, bruke, men som kan la være, betrakte, beundre, åpne seg for, ta imot og slippe taket igjen. En holdning som respekterer avstanden, som tåler tomheten, som våger å akseptere det ukontrollerbare. Det handler ikke om å være uansvarlig eller passiv, men om å akseptere og respektere det faktum at vi er begrensede skapninger. Det er, til syvende og sist, bare Gud som er skaper, bare Gud som er frelser. Vi får delta i hans verk, men da innenfor våre menneskelige rammer.

Slik «sabbats-praksis» vitner altså om vår menneskelighet. Den bærer også bud om vårt håp, vårt endelige mål, nemlig, for å si det med Augustin, at vårt hjerte – det vil si kjernen av vår person – skal få hvile i Gud. Sabbats-tider kan gi oss en smak av denne hvilen allerede her og nå. Å våge å ta en pause vitner også om at vi vet, eller i alle fall håper og tror, at produktivitet og forbruk her og nå ikke er den endelige meningen med vårt liv.

Mye mer kunne sies – men la oss stanse her, la ordene opphøre, hvile. Bruk tid med tekstene, la dem tale inn i stillheten, lytt til hva de sier til deg her og nå. Dvel ved ordene, smak på dem, la dem nære deg, hvil i dem og la dem hvile i deg.